

Themabrief passend onderwijs: verwijdering van leerlingen

Maart 2016

Inleiding

Deze themabrief gaat over de verwijdering van leerlingen in het primair, het voortgezet en het (voortgezet) speciaal onderwijs. Verwijdering van een leerling van school is ingrijpend voor alle betrokkenen. Er moeten dan ook goede redenen voor zijn en de procedure moet aan wettelijke regels voldoen. De regelgeving over verwijdering is met de komst van passend onderwijs per 1 augustus 2014 veranderd¹. De belangrijkste verandering is dat er een nieuwe Commissie is, de Geschillencommissie passend onderwijs, waar ouders² terecht kunnen die het niet eens zijn met de verwijdering van hun kind.

In deze themabrief worden de wettelijke voorschriften over verwijdering en de mogelijkheden voor ouders die het niet eens zijn met de verwijdering op een rijtje gezet. De themabrief gaat ook in op de jurisprudentie over verwijdering.

Redenen voor verwijdering

Er is sprake van definitieve verwijdering wanneer de school de leerling niet langer ingeschreven wil hebben³. Verschillende redenen kunnen ten grondslag liggen aan een verwijdering, bijvoorbeeld:

- wangedrag van de leerling;
- wangedrag van de ouders;
- handelingsverlegenheid van de school: de school is niet in staat om de leerling de juiste ondersteuning te geven.

Bij verwijdering wegens wangedrag van de leerling gaat het om een ordemaatregel. Hetzelfde geldt bij wangedrag van de ouders⁴. Het bevoegd gezag van de school (het schoolbestuur) is in beginsel vrij om te beslissen of en welke ordemaatregel wordt opgelegd. Aan het opleggen van een ordemaatregel kan wel een aantal eisen worden gesteld. Zo moet de school zorgvuldig handelen, aan de maatregel de juiste feiten ten grondslag leggen en alle belangen zo zorgvuldig mogelijk afwegen⁵. Verder moet ook aan inhoudelijke voorwaarden worden voldaan, bijvoorbeeld dat er sprake moet zijn van 'verwijtbaarheid' en dat de maatregel 'proportioneel' moet zijn⁶. Algemeen gezegd kan een leerling verwijderd worden wanneer door het wangedrag de orde, rust en veiligheid op school in gevaar komt⁷. De school kan vaste criteria voor verwijdering vastleggen in een verwijderingsbeleid, maar dit is niet noodzakelijk⁸.

Als de reden voor verwijdering is dat de school niet de ondersteuning kan bieden die de leerling nodig heeft, moet de school in elk geval onderzocht hebben wat de ondersteuningsbehoefte van de leerling is en of de school daar zelf aan kan voldoen. De ondersteuningsmogelijkheden van de school staan beschreven in het schoolondersteuningsprofiel⁹. Kan de school de benodigde ondersteuning zelf niet bieden, dan moet zij een andere passende onderwijsplek voor de leerling vinden. Dit wordt de zorgplicht genoemd.

Tot slot kan verwijdering ook plaatsvinden omdat een leerling een klas twee keer heeft moeten doubleren en dat volgens de schoolregels niet is toegestaan,¹⁰ omdat de leerling de kledingvoorschriften niet naleeft¹¹ of omdat de leerling handelt in strijd met de grondslag van de school¹².

In het schooljaar 2014/2015 was de meest voorkomende reden voor verwijdering het gebruik van geweld tegen medeleerlingen of personeel¹³.

De verwijderingsprocedure

Voor de verwijderingsprocedure gelden strikte wettelijke eisen. Deze zijn vastgelegd in verschillende wetten en besluiten, die per onderwijssector verschillen. Het maakt ook verschil of het gaat om openbaar of bijzonder onderwijs. In het openbaar onderwijs is bij een verwijderingsbesluit naast de onderwijswetgeving ook de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing.

In alle gevallen geldt het volgende:

- De beslissing tot verwijdering wordt in beginsel genomen door het schoolbestuur¹⁴.
- De beslissing over de verwijdering wordt schriftelijk meegedeeld aan de ouders, met de redenen erbij vermeld¹⁵.
- In deze schriftelijke mededeling wordt ook vermeld hoe tegen de beslissing bezwaar kan worden gemaakt¹⁶.
- Een leerling kan voorafgaand aan een verwijdering voor ten hoogste één week geschorst worden¹⁷.
- Voordat wordt besloten tot verwijdering heeft de school er voor gezorgd dat een andere school bereid is de leerling toe te laten¹⁸.

Aanvullende bepalingen voor het primair onderwijs:

- Voor de beslissing wordt genomen hoort het schoolbestuur de betrokken groepsleraar¹⁹.
- Voor de beslissing tot verwijdering wordt genomen hoort het schoolbestuur de ouders²⁰.

Aanvullende bepalingen (voortgezet) speciaal onderwijs:

- Voor de beslissing tot verwijdering wordt genomen hoort het schoolbestuur de betrokken leraar of leraren²¹.
- Voor de beslissing tot verwijdering wordt genomen hoort het schoolbestuur de ouders²².

Aanvullende bepalingen voor het voortgezet onderwijs:

- Voor de beslissing tot verwijdering wordt genomen hoort het schoolbestuur de leerling en als de leerling nog geen 18 jaar is, ook de ouders²³.
- Een leerling wordt niet tijdens het schooljaar verwijderd op grond van onvoldoende vorderingen²⁴.
- Voor de beslissing tot verwijdering wordt genomen overlegt het schoolbestuur met de Inspectie van het Onderwijs, onder andere om te kijken op welke andere manier de leerling onderwijs kan volgen²⁵.
- Het schoolbestuur meldt de definitieve verwijdering schriftelijk aan de Inspectie, met daarbij vermeld de redenen²⁶.
- Bij verwijdering van een niet-leerplichtige leerling onder de 23 jaar zonder havo- of vwo-diploma, meldt het schoolbestuur de verwijdering ook aan de gemeente²⁷.

U vindt hier een [overzicht van de belangrijkste wettelijke bepalingen over verwijdering](#).

Mogelijkheden voor ouders

Als ouders het niet eens zijn met het verwijderingsbesluit of de manier waarop de school rond de verwijdering heeft gehandeld, hebben zij een aantal mogelijkheden. Zo kunnen zij bezwaar maken bij het schoolbestuur. Daarnaast kunnen ze (gelijktijdig) een geschil voorleggen aan de [Geschillencommissie passend onderwijs \(GPO\)](#). Ouders kunnen de verwijdering ook aanvechten bij de rechtbank. Als er vooral ontevredenheid is over de manier waarop de school heeft gehandeld, kan er een klacht worden ingediend bij de klachtencommissie van de school. Na procedures bij de GPO of de klachtencommissie volgt geen bindende uitspraak, maar geeft de Commissie een advies aan het schoolbestuur. Hoewel sprake is van een advies, nemen veel schoolbesturen dat advies wel over. Alle mogelijkheden worden hierna besproken.

Bezwaar

Ouders kunnen binnen zes weken schriftelijk bezwaar maken bij het schoolbestuur tegen het verwijderingsbesluit of tegen de schriftelijke mededeling van de school dat zij van plan is de leerling te verwijderen²⁸. Nadat het schoolbestuur het bezwaar heeft ontvangen, moet het binnen vier weken beslissen op dat bezwaar²⁹. Voordat het schoolbestuur op het bezwaar beslist, stelt het de ouders of andere belanghebbenden in de gelegenheid het bezwaar mondeling toe te lichten³⁰. In het voortgezet onderwijs wordt in ieder geval ook de leerling gehoord. Als ouders naast het bezwaar ook een geschil hebben voorgelegd aan de Geschillencommissie passend onderwijs, neemt het schoolbestuur pas een beslissing op bezwaar nadat de Commissie een oordeel heeft uitgesproken³¹.

Aanvullende bepalingen (voortgezet) speciaal onderwijs:

- Voordat het schoolbestuur de beslissing op bezwaar neemt,
  - wordt overlegd met de Inspectie van het Onderwijs en eventueel met deskundigen³²;
  - de ouders de adviezen of rapporten die betrekking hebben op de verwijdering hebben kunnen inzien en daarna opnieuw zijn gehoord³³.

Aanvullende bepalingen voortgezet onderwijs:

- Voordat het schoolbestuur de beslissing op bezwaar neemt wordt de leerling en worden de ouders van een leerling onder de 18 jaar de gelegenheid gegeven om de adviezen of rapporten in te zien die betrekking hebben op de verwijdering³⁴.
- De leerling kan gedurende de behandeling van het bezwaar geschorst worden³⁵.

Geschillencommissie passend onderwijs

Bij de invoering van passend onderwijs is de [Geschillencommissie passend onderwijs \(GPO\)](#) ingesteld³⁶. Bij deze Commissie kan een ouder onder andere een geschil voorleggen over de definitieve verwijdering van een leerling. Er hoeft nog geen sprake te zijn van een verwijderingsbeslissing. Het kan ook een geschil zijn omdat de school de leerling niet meer toelaat, omdat de school niet meer weet hoe ze moet handelen.

Het geschil moet worden voorgelegd binnen zes weken na de (voorgenomen) verwijderingsbeslissing, of nadat duidelijk werd dat de leerling niet meer welkom is. De GPO behandelt dus geschillen over actuele, recent genomen, besluiten van een schoolbestuur.

Als daarnaast bezwaar is gemaakt bij het schoolbestuur, moet het schoolbestuur wachten met zijn beslissing, tot het het oordeel van de GPO heeft ontvangen. De GPO geeft binnen 10 weken een oordeel over het geschil.

De GPO is ondergebracht bij Onderwijsgeschillen. De Commissie is zo samengesteld dat zij beschikt over (ortho)pedagogische, psychologische, onderwijskundige, maatschappelijke, bestuurlijke, juridische en medische deskundigheid³⁷.

De Commissie brengt een advies uit dat niet bindend is voor het schoolbestuur. Maar het advies weegt wel zwaar. Het bestuur moet schriftelijk aan de ouders en aan de Commissie meedelen wat er met het oordeel wordt gedaan. Als het advies van de Commissie niet wordt gevolgd moet daarbij de reden worden vermeld³⁸.

De Commissie is laagdrempelig: partijen zijn niet verplicht om een advocaat in te schakelen.

Jurisprudentie Geschillencommissie passend onderwijs

De Geschillencommissie passend onderwijs toetst inhoudelijk of er voldoende grond is voor de verwijdering en of de verwijderingsprocedure op de juiste manier gevolgd is. De Commissie heeft tot maart 2016 in totaal 22 adviezen over een (voorgenomen) verwijdering uitgebracht. In vrijwel alle gevallen ging het om een leerling met een extra ondersteuningsbehoefte waarvoor een ontwikkelingsperspectief gold. 8 adviezen gaan over verwijdering binnen het regulier primair onderwijs, 11 adviezen over een verwijdering binnen het regulier voortgezet onderwijs en 3 adviezen over een verwijdering in het voortgezet speciaal onderwijs.

Enkele lijnen in de adviezen over verwijdering die tot nu toe zijn uitgebracht:

- De school moet kunnen aantonen dat zij de ondersteuningsbehoefte van de leerling voldoende heeft onderzocht en daarin zelf niet kan voorzien ([107032](#)).
- De verwijdering moet goed onderbouwd zijn en de reden moet in het verwijderingsbesluit vermeld staan ([107059](#)).
- Het verwijderingsbesluit moet voldoen aan het ondersteuningsbeleid van de school ([107066](#)).
- Alle begeleidingsmogelijkheden moeten zijn benut ([107033](#)).
- De leerling en de ouders in het voortgezet onderwijs moeten gehoord zijn ([107041](#)).
- Er moet een andere passende onderwijsplek zijn gevonden voordat de school de leerling verwijderd ([106740](#)).

Op de website van Onderwijsgeschillen vindt u alle [adviezen van de GPO over verwijdering](#).

Gerechtelijke procedure na de bezwaarprocedure

Als ouders het niet eens zijn met de beslissing op hun bezwaar, kunnen zij voor wat het openbaar onderwijs betreft binnen zes weken in beroep gaan bij de rechtbank, sector bestuursrecht. De rechter zal dan oordelen of het besluit van het schoolbestuur in stand kan blijven of wordt vernietigd. Tegen het oordeel van de rechter kan dan nog in hoger beroep worden gegaan bij de Raad van State.

Als de leerling wordt verwijderd van een school voor bijzonder onderwijs (bijvoorbeeld een katholieke, protestant-christelijke of algemeen bijzondere school), kunnen ouders na de bezwaarprocedure de verwijdering aanvechten bij de civiele rechter. Daarvoor gelden de algemene verjaringsbepalingen van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek³⁹. Tegen het oordeel van de civiele rechter kan in beroep worden gegaan bij het gerechtshof.

Voorlopige voorziening/kort geding

Het kan door de stapeling van de verschillende procedures (bezwaar en beroep, bezwaar en de burgerlijke rechter) lang duren voor er duidelijkheid komt over een besluit tot definitieve verwijdering van een leerling. Het gevaar bestaat dan dat de leerling thuis komt te zitten. Om sneller een beslissing van de rechter te krijgen, kunnen ouders van een leerling van een openbare school ook een voorlopige voorziening aanvragen bij de rechtbank. Dit kan tegelijk met het indienen van een bezwaar bij het schoolbestuur of beroep bij de rechtbank. Als de rechtbank vindt dat er sprake is van een spoedeisend belang en de kans aannemelijk acht dat de rechtbank het beroep gegrond zal verklaren, kan hij met zo'n voorziening de gevolgen van het schoolbestuur opschorten. De leerling mag dan niet worden verwijderd totdat de rechter in een eventuele vervolprocedure een definitief oordeel uitspreekt over de zaak.

Ouders van een leerling op een bijzondere school kunnen via een kortgedingprocedure bij de civiele rechter de verwijdering aanvechten. De rechter doet dan een voorlopige uitspraak, die geldig is tot de rechter in een vervolprocedure een definitief oordeel geeft.

Jurisprudentie rechtbank/gerechtshof/Raad van State

De uitspraken van de rechtbank, het gerechtshof en de Raad van State zijn te vinden op www.overheid.nl.

Uit de jurisprudentie over verwijdering is o.a. het volgende af te leiden:

- Bij het opleggen van een ordemaatregel wordt uitgegaan van de beleidsvrijheid van de school, er vindt door de rechter geen inhoudelijke toetsing plaats⁴⁰. Wel moeten alle relevante omstandigheden worden meegewogen en moet aan de procedurele voorschriften zijn voldaan.
- De toepassing van het schoolbeleid wordt slechts op redelijkheid getoetst⁴¹.
- De school moet consistent en zorgvuldig handelen⁴².
- De verwijdering kan ook plaatsvinden wegens een ernstig verstoorde relatie tussen ouders en school⁴³.
- De wettelijke verplichting dat bij verwijdering een andere school bereid gevonden moet worden om de leerling toe te laten, betekent niet dat de school moet zorgen voor de inschrijving op de andere school⁴⁴.

Klachtencommissie

Er kunnen redenen zijn om niet naar de Geschillencommissie passend onderwijs of de rechter te gaan, maar naar de klachtencommissie van de school. Bijvoorbeeld omdat de termijn voor het indienen van een geschil bij de GPO is verstreken. Of omdat de leerling inmiddels op een andere school zit en geen terugkeer naar de oude school wordt beoogd, maar de ouders wel vinden dat de oude school een onzorgvuldige beslissing heeft genomen. In de schoolgids staat bij welke klachtencommissie de school is aangesloten.

Veel scholen zijn aangesloten bij de [Landelijke Klachtencommissie Onderwijs \(LKC\)](#) van Onderwijsgeschillen. De LKC brengt een advies uit aan het schoolbestuur, met daarin een oordeel over de gegrondheid van de klacht. De Commissie kan ook aanbevelingen doen. Het bestuur moet binnen vier weken aan de Commissie en aan de ouders meedelen of het oordeel van de klachtencommissie deelt en of het maatregelen gaat nemen.

Jurisprudentie van de LKC

De LKC heeft ruim 30 adviezen uitgebracht die (mede) gaan over een verwijdering van een leerling. Enkele lijnen in de adviezen van de LKC:

- De maatregel van verwijdering moet proportioneel zijn ([106612](#)).
- De school mag een leerling pas verwijderen als blijkt dat een minder verstrekkende maatregel niet werkt ([106557](#)).
- De school moet de eigen procedureregels over verwijdering in acht nemen ([105988](#)).
- De mededeling dat de leerling niet meer welkom is op school is feitelijk een verwijderingsbeslissing ([104499](#)).
- Zolang de leerling is ingeschreven, is de school verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod. Het niet meer toelaten op school ontheft de school niet van deze verplichting ([106342](#)). Dat geldt ook bij een schorsing in verband met een voornemen tot verwijdering ([106247](#)).

Op de website van Onderwijsgeschillen vindt u [alle adviezen van de LKC over verwijdering](#).

College voor de Rechten van de Mens

Als de ouders van mening zijn dat er bij de verwijdering sprake is van een verboden onderscheid kunnen zij een klacht indienen bij het [College voor de Rechten van de Mens](#). Het zou dan kunnen gaan om verboden onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte, van godsdienst of van ras. Het College geeft een niet-bindend oordeel, dat in veel gevallen wel wordt nagevolgd.

Jurisprudentie College voor de Rechten van de Mens

Het College voor de Rechten van de Mens (voorheen Commissie Gelijke Behandeling) heeft drie oordelen uitgebracht over een (voorgenomen) verwijdering in het primair of voortgezet onderwijs. In twee gevallen was sprake van verboden onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte. In een ander oordeel ging het om verboden onderscheid op grond van godsdienst.

Enkele lijnen in de oordelen:

- De school moet doeltreffende aanpassingen treffen in de zin van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGBH/CZ) ([oordeel 2013-69](#)).
- De school moet voldoen aan haar onderzoeksplicht in het kader van een verzoek om doeltreffende aanpassingen ([oordeel 2010-167](#)).
- Een kledingvoorschrift (in dit geval over het dragen van een hoofddoek) moet duidelijk kenbaar zijn gemaakt aan leerlingen en hun ouders ([oordeel 2011-9](#)).

¹ Nieuw per 1 augustus 2014: Tijdelijke geschillencommissie toelating en verwijdering (hierna: Geschillencommissie passend onderwijs), [art. 43 Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#), [art. 45 Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#), [art. 27c Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#). Verder is per 1 augustus 2014 in art. 40 lid 5 WPO de bepaling geschrapt dat tot definitieve verwijdering kan worden overgegaan als aantoonbaar gedurende 8 weken zonder succes is gezocht naar een andere school waarnaar kan worden verwezen. Idem in art. 40 WEC voor cluster 3 en 4. Ook zijn relevant de nieuwe artikelen 40c WPO en 40a WEC, waarmee schorsing mogelijk is geworden in het primair onderwijs (po) en (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so).

² Waar in deze themabrief ouders staat wordt tevens bedoeld: ouder, verzorger(s), voogd(en).

³ C.W. Noorlander, 'Schorsing en verwijdering. Deel I. Materiële rechtsvragen', *School en Wet* 2008-5, p. 6.

⁴ Bijvoorbeeld Rb. Amsterdam (vzr.) 11 februari 2014, [ECLI:NL:RBAMS:2014:1058](#)

⁵ C.W. Noorlander, 'Schorsing en verwijdering. Deel I. Materiële rechtsvragen', *School en Wet* 2008-5, p. 5.

⁶ C.W. Noorlander, 'Schorsing en verwijdering. Deel I. Materiële rechtsvragen', *School en Wet* 2008-5, p. 8-10. Inhoudelijke eisen voor het opleggen van een ordemaatregel zijn volgens Noorlander onder andere: de leerling kende (of behoorde te kennen) de onjuistheid van het normschendend gedrag, er is sprake van enige mate van schuld in de zin van verwijtbaarheid, de maatregel is proportioneel en zorgvuldig genomen, de school houdt zich aan haar eigen regels.

⁷ C.W. Noorlander, 'Schorsing en verwijdering. Deel I. Materiële rechtsvragen', *School en Wet* 2008-5, p. 6.

⁸ Rb. Rotterdam (vzr.) 8 oktober 2015, [ECLI:NL:RBROT:2015:7166](#)

⁹ [Art. 8 lid 5 WPO](#), [art. 11 lid 2 WEC](#), [art. 17b lid 2 WVO](#).

¹⁰ C.W. Noorlander, 'Schorsing en verwijdering. Deel I. Materiële rechtsvragen', *School en Wet* 2008-5, p. 6.

¹¹ Commissie Gelijke Behandeling 20 januari 2011, [oordeel 2011-9](#); Hof Amsterdam 6 september 2011,

[ECLI:NL:GHAMS:2011:BR6764](#)

¹² *Toelating en verwijdering in het voortgezet onderwijs*, Woerden: VOS/ABB 2014, p. 26.

¹³ De Inspectie van het Onderwijs doet jaarlijks onderzoek naar schorsing en verwijdering in het onderwijs. In het schooljaar 2014/2015 werden in het voortgezet onderwijs 594 leerlingen verwijderd en in het (voortgezet) speciaal onderwijs 17 leerlingen. In het primair onderwijs werd 17 keer een verwijderingsprocedure opgestart. [Schorsingen en verwijderingen in het funderend onderwijs](#), Utrecht: Inspectie van het Onderwijs 2016.

¹⁴ [Art. 40 lid 1 WPO](#), [art. 40 lid 1 WEC](#), [art. 14 lid 1 Inrichtingsbesluit WVO](#). Zie voor de mogelijkheid van delegatie naar de directie C.W. Noorlander, 'Schorsing en verwijdering. Deel II. Procedurele eisen en rechtsbescherming', *School en Wet* 2008-6, p. 5-6 of Rb. Rotterdam (vzr.) 8 oktober 2015, [ECLI:NL:RBROT:2015:7166](#).

¹⁵ [Art. 63 lid 2 WPO](#) (bijzonder onderwijs), [art. 61 lid 2 WEC](#) (bijzonder onderwijs), [art. 15 lid 1 Inrichtingsbesluit WVO](#). Voor het voortgezet onderwijs (vo) geldt dat het besluit bekend wordt gemaakt aan de leerling, en tevens aan de ouders, als de leerling nog geen 18 jaar is. Openbaar onderwijs: [art. 1:3](#) en [3:47](#) Algemene wet bestuursrecht (Awb).

¹⁶ Bijzonder onderwijs: [art. 63 lid 2 WPO](#), [art. 61 lid 2 WEC](#), [Art. 15 lid 1 Inrichtingsbesluit WVO](#). Openbaar onderwijs: [art. 3:45 Awb](#).

¹⁷ [Art. 40c lid 1 WPO](#), [art. 40a lid 1 WEC](#), [art. 13 lid 1 Inrichtingsbesluit WVO](#). Schorsing is in het po en het (v)so mogelijk geworden met de invoering van passend onderwijs per 1 augustus 2014.

¹⁸ [Art. 40 lid 11 WPO](#), [art. 40 lid 18 WEC](#), [art. 27 lid 1 WVO](#). Voor cluster 1 en 2 geldt dat tot definitieve verwijdering kan worden overgegaan als aantoonbaar gedurende 8 weken zonder succes is gezocht naar een andere school of instelling waarnaar kan worden verwezen (de instelling heeft een 'inspanningsverplichting').

¹⁹ [Art. 40 lid 11 WPO](#) (openbaar onderwijs), [art. 63 lid 2 WPO](#) (bijzonder onderwijs).

²⁰ [Art. 4:8 Awb](#) (openbaar onderwijs), [art. 63 lid 2 WPO](#) (bijzonder onderwijs).

²¹ [Art. 40 lid 18 WEC](#) (openbaar onderwijs), [art. 61 lid 2 WEC](#) (bijzonder onderwijs).

²² [Art. 4:8 Awb](#) (openbaar onderwijs), [art. 61 lid 2 WEC](#) (bijzonder onderwijs).

²³ [Art. 14 lid 1 Inrichtingsbesluit WVO](#).

²⁴ [Art. 14 lid 1 Inrichtingsbesluit WVO](#).

²⁵ [Art. 14 lid 2 Inrichtingsbesluit WVO](#). Dit artikel bepaalt tevens dat de leerling gedurende het overleg met de Inspectie geschorst kan worden. Een overeenkomstige bepaling ontbreekt in de regelgeving voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs.

²⁶ [Art. 14 lid 3 Inrichtingsbesluit WVO](#).

²⁷ [Art. 28 WVO](#).

²⁸ Voor het openbaar onderwijs is dit geregeld in [art. 6:7 Awb](#). Voor het bijzonder onderwijs is dit vastgelegd in [art. 63, derde lid WPO](#), [art. 61 derde lid WEC](#) en [art. 15 tweede lid Inrichtingsbesluit WVO](#).

---

²⁹ Voor het openbaar onderwijs van toepassing: [art. 40, 12^e lid WPO](#), [art. 40, 20^e lid WEC](#) en [art. 15 derde lid Inrichtingsbesluit WVO](#). Voor het bijzonder onderwijs zijn van toepassing: [art. 63, derde lid WPO](#), [art. 61 derde lid WEC](#), [art. 15 derde lid Inrichtingsbesluit WVO](#).

³⁰ Openbaar onderwijs: [art. 7:2 Awb](#). Bijzonder onderwijs: [art. 63 lid 3 WPO](#), [art. 61 lid 3 WEC](#), [art. 15 lid 3 Inrichtingsbesluit WVO](#).

³¹ [Art. 43 lid 4 WPO](#), [art. 45 lid 4 WEC](#), [art. 27c lid 4 WVO](#). Deze artikelen bepalen ook dat de termijn voor het nemen van een beslissing op bezwaar wordt opgeschort met ingang van de dag waarop het geschil aanhangig is gemaakt bij de GPO, tot de dag waarop de commissie het oordeel heeft uitgebracht.

³² [Art. 40 lid 21 WEC](#) (openbaar onderwijs), [Art. 61 lid 4 WEC](#) (bijzonder onderwijs).

³³ [Art. 7:2 Awb](#) en [art. 7:4 lid 2 Awb](#) (openbaar onderwijs), [Art. 61 lid 4 WEC](#) (bijzonder onderwijs).

³⁴ [Art. 15 lid 3 Inrichtingsbesluit WVO](#).

³⁵ [Art. 15 lid 4 Inrichtingsbesluit WVO](#).

³⁶ [Art. 43 WPO](#), [art. 45 WEC](#), [art. 27c WVO](#).

³⁷ [Art. 34.9 lid 4 Besluit bekostiging WPO](#), [art. 46 lid 4 Besluit bekostiging WEC](#), [art. 15b lid 4 Inrichtingsbesluit WVO](#).

³⁸ [Art. 34.9 lid 7 en 8 Besluit bekostiging WPO](#), [art. 46 lid 7 en 8 Besluit bekostiging WEC](#), [art. 15b lid 7 en 8 Inrichtingsbesluit WVO](#).

³⁹ Zie voor de vordering tot nakoming van de onderwijsovereenkomst: [art. 3:307 lid 1 BW](#).

⁴⁰ Bijvoorbeeld: Rb. Overijssel 16 juli 2014, [ECLI:NL:RBOVE:2014:4116](#).

⁴¹ Hof Arnhem-Leeuwarden 25 augustus 2015, [ECLI:NL:GHARL:2015:6245](#).

⁴² Hof Amsterdam 23 april 2013, [ECLI:NL:GHARL:2013:BZ8201](#).

⁴³ Rb. Amsterdam 11 februari 2014, [ECLI:NL:RBAMS:2014:1058](#).

⁴⁴ Raad van State 17 april 2013, [ECLI:NL:RVS:2013:BZ7767](#).